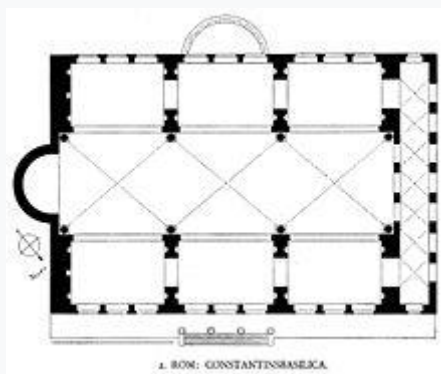

Базилика

Развалините на базиликата на Максенций в Рим (началото на IV в.)

План на базиликата на Максенций

Тринефната базилика [Сант Аполинаре Нуово](#) в Равена (VI в.)

Романската базилика Сан Пиеро а Градо в Пиза (X век)

Базиликата „Света София“ в София

Базилика (на [гръцки](#): *βασιλική* – „царски дом“) е вид сграда с правоъгълна форма, състояща се от нечетно число (1, 3 или 5) различни по височина [нефове](#).

В многонефните (многокорабите) базилики, отделните нефове са разделени от надлъжни редици колони или стълбове, със самостоятелни покриви. Централният неф обикновено е по широк и по-голям, и се осветява от високо разположени прозорци над страничните нефове. В случай на отсъствие на прозорци на централния неф, сградата се отнася към типа *псевдобазилика*.

В древния Рим базиликата е най-често обществена, съдебна или административна сграда. След приемането на християнството като официална религия в Римската империя, базиликата става основен тип християнски храм с правоъгълна форма и множество колони.

В римо-католицизма, базилики започват да се наричат и най-големите и значими римо-католически храмове, независимо от архитектурния им тип (напр. базиликата [Санто Стефано Ротондо](#), която по план е кръгла – тип [ротонда](#)).

Древноримски базилики

В [Древен Рим](#) се нарича обществена сграда най-често със съдебни, политически и икономически функции. Представлява голямо правоъгълно трикорабно здание, чийто среден кораб е по-висок от двата странични. Обикновено е била разположена близо до [форума](#). Първата базилика – „[Basilica Porcia](#)“ е построена в Рим по разпореждане на [Марк Порций Катон Стари](#) през [184 пр.н.е.](#).

Раннохристиянски базилики

Първите църкви, специално построени за християнски богослужения, съответстват по своя облик на римските базилики, тъй като този тип сгради нямали преки асоциации с езичеството. Базиликата става най-разпространения вид християнски храм през IV-VI век и основен тип и през последващите векове.

След като [Римската империя](#) приема за официална [религия християнството](#) през 313 г. започва масово строителство на църкви в Рим и на територията на цялата империя. Правоъгълната конструкция на базиликата с ориентация по посоките на света, напълно отразява християнските представи за света. От функционална гледна точка базиликалната постройка се отличава с по-голяма вместимост, а от символична гледна точка напомня със своя вид на кораба на спасението – неслучайно отделните части от базиликата се наричат [нефове](#) или кораби.

В [Източната Римска империя](#) до VII века господства типа базилики с три или пет нефа с разположени на една ос [нартекс](#), [екзотнартекс](#) и [атриум](#). Такива храмове не били така силно издължени, както в Рим, и често били пристроявани от три страни с галерии – типичен пример е петкорабната базилика „[Свети Димитър](#)“ в [Солун](#) от V век.

Последваща еволюция

От времето на император [Юстиниан I](#) във [византийската архитектура](#) започва строежа на [куполни](#) базилики, като началото се поставя със строежа на константинополската „[Света Ирина](#)“ (около 530 г.). Като основен тип византийски храм се утвърждава компактната постройка с центричен план – т.н. кръсто-куполна църква, макар отделни базиликални постройки продължават да се строят чак до падането на империята под османска власт в средата на XV век.

В Западна Европа базиликата остава основен тип храма и през Средните векове, включително и при строежа на романски и готически църкви.

Възвръщането към идеята на древната базилика се прилага от отделни архитекти и през XIX век – пример за това е базиликата „Сент Мартен“ в Тур, Франция, построена през 1886 – 1924 г.

Базилики в България

На територията на България класическа базилика съхранена до наши дни, е софийската „[Света София](#)“.